

Handläggare
Therese Forsling
Telefon: 08-508 20 753

Till
Enskede Årsta Vantör stadsdelsnämnd
2020-05-28

Äldre med psykisk ohälsa

Yttrande gällande projektrapport nr 3/2020 från
Revisionskontoret

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om Projektrapport nr 3/2020 ”Äldre med psykisk ohälsa”.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Leif Kananen
Avdelningschef

Sammanfattning på lättläst svenska

Stadens revisorer har undersökt hur förvaltningen arbetar med äldre som mår dåligt psykiskt. Undersökningen gjordes mellan september 2019 och januari 2020.

Revisorerna tycker bland annat att det är viktigt att förvaltningen informerar hemtjänsten om det förebyggande arbetet.

Förvaltningen svarar att kommunens hemtjänst får information om förebyggande arbetet. Förvaltningen ska ha möten med privata hemtjänstföretag för att ge information.

Revisorerna tycker också att det är viktigt att biståndshandläggare alltid tar reda på hur den äldre mår.

Förvaltningen svarar att biståndshandläggare alltid utreder hur den äldre mår.

Bakgrund

Socialstyrelsen uppskattar att omkring 20 procent av alla äldre personer lider av psykisk ohälsa, vilket gör det till en av landets största folksjukdomar. Socialstyrelsen har uppmärksammat att kommuner inte alltid prioriterar äldre personer som lider av svår psykisk sjukdom. Eftersom många äldre med psykisk ohälsa i första hand möter äldreomsorgen är det viktigt att berörd personal kan identifiera psykisk ohälsa.

Revisionskontoret har mellan september 2019 och januari 2020 granskat om staden bedriver ett ändamålsenligt arbete med att förebygga och uppmärksamma psykisk ohälsa bland personer som är 65 år och äldre. Granskningen har omfattat äldrenämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Södermalm.

2020-04-02 inkom projektrapport och missiv för yttrande nr 3/2020. Berörda nämnder har fått projektrapporten för yttrande och svar ska skickas in till revisionskontoret senast 2020-05-29.

Ärendet

Revisionsfrågor

Granskningen har besvarats genom följande revisionsfrågor:

- Har nämnderna en planering av insatser för att förebygga psykisk ohälsa bland äldre?
- Har nämnderna rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma äldre med psykisk ohälsa?
- Har nämnderna säkerställt att berörd personal har tillräckliga kunskaper för att kunna uppmärksamma psykisk ohälsa bland äldre?
- Följer nämnderna upp och analyserar det förebyggande och uppmärksammande arbetet rörande äldre med psykisk ohälsa?

Revisionskontorets sammantagna bedömning och rekommendationer

Den sammantagna bedömningen är att staden bedriver ett systematiskt arbete med att uppmärksamma psykisk ohälsa bland äldre personer, men att det finns områden att utveckla. Stadsdelsnämndernas planering, organisering och utbud avseende det förebyggande och uppsökande arbetet varierar.

Bedömningen är att nämnderna arbetar med att säkerställa att berörd personal har tillräckliga kunskaper för att kunna uppmärksamma psykisk ohälsa bland äldre. Revisorerna rekommenderar att Äldrenämnden säkerställer att stadsdelsnämnderna har kännedom om, samt utvärderar, webbutbildningen avseende psykisk ohälsa.

Vissa brister har konstaterats inom nämndens *förebyggande och uppsökande arbete*. Nämnden rekommenderas att:

- säkerställa att det uppsökande arbetet riktat mot äldre personer bedrivs i enlighet med fastställda rutiner
- se till att såväl kommunala som privata hemtjänstutförare har information om nämndernas förebyggande verksamhet

Nämnderna har rutiner och arbetssätt för att *uppmärksamma psykisk ohälsa*. Stadsdelsnämnderna behöver dock säkerställa, genom till exempel en systematisk egenkontroll, att rutinerna följs när det gäller utredningsdokumentation och uppföljning av biståndsbedömda insatser. Nämnden rekommenderas att:

- säkerställa att biståndshandläggare, i utredningar, konsekvent beaktar och dokumenterar den enskildes situation när det gäller psykisk hälsa och välbefinnande. Vidare bör de följa upp samtliga biståndsbedömda insatser minst årligen

Revisionen visar på brister i nämndernas *uppföljning och analys av det förebyggande och uppsökande arbetet*. Granskningen visar också att äldrenämnden inte på övergripande nivå följer upp och analyserar stadens förebyggande och uppsökande verksamhet. En samlad lägesbild och analys av arbetet bedöms bland annat ge ökade förutsättningar för likvärdighet samt ge underlag för planering och beslutsfattande.

Nämnden rekommenderas att:

- utveckla analysen av det förebyggande arbetet riktat mot äldre personer

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Social omsorg äldre. På grund av coronapandemin är nämndens pensionärsråd och råd för funktionshinderfrågor inställda i maj.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i huvudsak i Stadsrevisionens slutsatser och de överlämnade rekommendationerna. Nedan redovisas förvaltningens synpunkter på de delar i revisionsrapporten som berör Enskede Årsta Vantörs stadsdelsnämnd.

Förebyggande och uppsökande arbete

Förvaltningen har sedan hösten 2019 en särskild uppdragsbeskrivning för det uppsökande arbetet. Arbetet med att kontakta de äldre som fyller 80 år 2020 löper på i enlighet med uppdragsbeskrivningen.

När förvaltningen kommer i kontakt med en äldre person som upplever psykisk ohälsa lotsar förvaltningen personen vidare till lämpliga former av stöd så som öppna mötesplatser, biståndshandläggare eller vårdcentral. Förvaltningens uppsökande arbete för äldre har ytterligare stärkts genom att de äldre som uppgett att de upplever ensamhet eller

psykisk ohälsa erbjuds ett uppföljande samtal. Uppsökare samarbetar också med förebyggande verksamheten för att hitta alternativa sätt att bryta social isolering utifrån de behov som framkommer av den uppsökande verksamheten.

Verksamheterna inom äldreomsorgen samlas sedan 2019 i en gemensam avdelning. Förebyggande verksamheten och den kommunala hemtjänstenheten ligger organisatoriskt under samma bransch, vilket har lett till att information om det förebyggande arbetet lättare når ut till de kommunala hemtjänstgrupperna.

Ett samverkansmöte var planerat med externa hemtjänstutförare i mars 2020, men på grund av Corona-pandemin fick detta möte flyttas fram. Samverkansmöte med externa hemtjänstutförare är planerat att äga rum 1-2 gånger per år och i dagordningen ingår att informera om aktuella nyheter och aktiviteter inom respektive verksamhet.

Uppmärksamma psykisk ohälsa

I utredningar om bistånd används ett stadsövergripande bedömningsinstrument med utvalda livsområden däribland psykisk hälsa. Äldreförvaltningen erbjuder utbildningar kring utredningsförfarandet, både för nya och erfarna medarbetare. För att säkra så att biståndshandläggare bland annat beaktar alla livsområden i utredningar och därmed uppmärksammar eventuell psykisk ohälsa har beställarenheten en metodstödjare, som ger stöd åt både nya och erfarna handläggare i handläggning av bistånd.

Beställarenheten har en rutin för aktgranskning och kommer under 2020 genomföra granskning med särskilt fokus vid livsområdet psykisk hälsa. Denna egenkontroll i form av aktgranskning kommer att genomföras och dokumenteras enligt avdelningens rutin för egenkontroll under hösten 2020.

Beställarenheten arbetar kontinuerligt för en korrekt handlägningsprocess i enlighet med gällande lagstiftning, riktlinjer och rutiner. Uppföljning av beviljade insatser ska ske minst en gång per år eller vid förändrat behov. Beställarenheten har sedan 2019 avsatt två särskilda biståndshandläggare för individuppföljningar.

Uppföljning och analys av det förebyggande och uppsökande arbetet

Under 2020 har Social omsorg äldre påbörjat arbete enligt en ny modell med regelbundna resultatdialoger för en återkommande och strukturerad dialog om uppdrag, resultat och analys kopplat till verksamheterna. Detta nya arbetssätt ger förvaltningen möjlighet att samla viktiga resultat på flera nivåer i organisationen och göra regelbundna, samlade analyser som underlag för uppföljningar i tertialrapporter och kommande verksamhetsplan.

Jämställdhet

Förvaltningen saknar ett jämställdhetsperspektiv i revisionskontorets granskning. Det finns tydliga könsskillnader i befolkningen mellan kvinnor och män när det gäller psykisk ohälsa. Nämndens förebyggande arbete har observerat att män inte söker sig till verksamheten i samma utsträckning som kvinnor. Samtidigt har förvaltningen inte möjlighet att analysera orsaker till detta kopplat till behov hos kvinnor respektive män. För att undvika felprioriteringar ser förvaltningen ett behov av en stadsövergripande analys som underlag för fortsatt arbete.

Bilagor

1. Missiv för yttrande
2. Äldre med psykisk ohälsa nr 3, 2020. Projektrapport från stadsrevisionen.